

غنی سازی کشور با آموزش معلمان

تجربه های کشور مالزی

افشین چمن آرا
دکتر نیره شاه محمدی

موجود در نظام اطلاعاتی مدیریت آموزش وزارت آموزش مالزی، بیش از ۸۰ درصد معلمان این کشور دوره دیده اند.

متولیان برنامه ریزی و مراکز برگزار کننده دوره های آموزشی
در مالزی بخش تحقیقات و برنامه ریزی وزارت آموزش و پرورش سیاست گذار و برنامه ریز دوره های آموزش ضمن خدمت است. این آموزش ها از طریق مؤسسه آموزش عالی امین الدین باکی و دیگر مؤسسات آموزش عالی (بخش آموزش معلمان و اتحادیه امتحانات مدارس) و مراکز تربیت معلم برگزار می شود. این مراکز در محل های راهبردی بنا شده اند و به فناوری روز مجهز هستند.

در این راستا، رهبران کشور مالزی، با فهم دقیق این موضوع و درک و ارتقای جایگاه و شأن معلمان، همه ساله مبالغ کلانی از بودجه ملی کشور را، به اهداف آموزشی اختصاص داده اند. این امر به توسعه و ترویج اقتصاد دانش محور و بهبود بهره وری ملی انجامیده و فرصت هایی را به منظور سرمایه گذاری در صنایع موجود و خلق صنایع جدید به وجود آورده است.

از سوی دیگر، معلمان با بهره گیری از آموزش های حرفه ای و ارتقای سطح صلاحیت های دانشی خود، موفق شده اند دانش آموزانی تربیت کنند که با فراگرفتن دانش ها و مهارت های عملی، در دستیابی کشورشان به رشد اقتصادی سریع و پایدار مؤثر باشند. براساس اطلاعات

در کشور مالزی، آموزش در زمره اولویت های اساسی دولت قرار دارد و سیاست این کشور در اقتصاد دانش محور، بر تقویت عناصر اصلی از جمله پرورش پایه های نیروی انسانی ماهر، از طریق بازبینی جامع نظام آموزشی و تعلیم و تربیت، با تأکید بر جذب مغزهای متفکر کشور برای حرفه معلمی مبتنی است، زیرا اعتقاد بر آن است که کلید به اجرا درآمدن این سیاست در دست معلمان قرار دارد. لذا، به جایگاه و ارتقای سطح دانش و توانایی های حرفه ای معلمان توجه ویژه ای شده است. معلمان نیز متقابلاً با بهره گیری از این زمینه، در توسعه آموزشی کشورشان، که به توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور انجامیده است، نقشی مؤثرتر داشته اند.

ورود فناوری به مدارس بر تنوع بخشیدن به روش‌های آموزشی معلمان تأثیر داشته است. به دلیل توسعه سریع و پیشرفت زیاد در فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) و اینترنت، دانش‌آموزان دیگر تنها به معلمان، به‌عنوان منبع اصلی معلومات خود وابسته نیستند. بنابراین، نقش معلمان چندانیه است و این به عملکرد آنان در یادگیری دانش‌آموزان بستگی دارد. معلمان ارائه‌دهندگان، مدیران یا هماهنگ‌کنندگان منابع یادگیری یا مشاوران آموزشی در کلاس هستند. با توجه به نقش اساسی معلمان در تجهیز دانش‌آموزان به سواد فناورانه که از نیازهای قرن بیست‌ویکم است، وزارت آموزش و پرورش مالزی چندین دوره آموزشی مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا)، برای معلمان مشغول خدمت در نظر گرفته است. این دوره‌ها در طول یک سال و به مدت چهارده هفته برگزار می‌شود و موضوعاتی چون سواد رایانه‌ای، مهارت‌های پایه فاوا، رایانه در کلاس درس، کلاس و مدرسه هوشمند را به معلمان در سطح کشور آموزش می‌دهد. سازمان‌های خصوصی مانند ای‌بی‌ام و اینتل^۱ در این زمینه با وزارت آموزش و پرورش مالزی همکاری می‌کنند.

عنوان‌های دوره‌های آموزشی

مهم‌ترین عنوان‌های دوره‌های آموزشی در مالزی عبارت‌اند از:

- دوره‌های آموزشی به منظور پیشرفت مداوم حرفه‌ای معلمان^۲ از طریق مراکز تربیت معلم
- دوره آموزشی بهبود و بازسازی مداوم آموزش‌های ضمن خدمت معلمان (۱ تا ۵ روزه)
- دوره‌های بازآموزی کوتاه‌مدت و بلندمدت برای معلمان که دروس

نمی‌توانند بر آماده‌سازی‌های قبل از خدمت برای ایجاد مهارت‌های لازم در معلمان متکی باشند و کیفیت یادگیری معلمان کم‌اهمیت‌تر از کیفیت یادگیری دانش‌آموز نیست. پس لازم است معلمان با ایده‌های جدید در حرفه‌شان آشنا شوند و هرگونه ارتقای حرفه‌ای هم بر پاسخ‌گویی به نیازهای هر معلم متمرکز باشد. با توجه به موارد یاد شده، مهم‌ترین اهداف این دوره‌های آموزشی عبارت‌اند از:

- افزایش و ارتقای راندمان کاری معلمان و کادر آموزشی
- ارتقای دانش، نگرش و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان
- زمینه‌سازی تشویق معلمان به ادامه تحصیل

دسته‌بندی دوره‌های آموزشی

در مالزی آموزش‌های ضمن خدمت معلمان به چهار دسته عمده، از نظر کارکرد، تقسیم می‌شود:

۱. دوره‌های آموزشی به منظور ارتقای کیفیت تدریس در کلاس درس؛
۲. دوره‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های علمی - حرفه‌ای معلمان (به مدت یک سال)؛
۳. دوره‌های آموزشی مدیریتی برای مدیران و مسئولان مدرسه؛
۴. دوره‌های آموزشی ارتقای سواد فناورانه معلمان (۱۴ هفته).

این دوره‌ها برای به‌روزرسانی دانش، مهارت و صلاحیت‌های حرفه‌ای و مدیریتی مدیران مدارس به اجرا درمی‌آید. در این راستا، وزارت آموزش و پرورش با ایجاد انگیزه‌های تشویقی، زمینه‌های لازم را برای حضور فعال‌تر آن‌ها در دوره‌های آموزشی فراهم کرده است.

اهداف دوره‌های آموزشی معلمان

در مالزی هر معلم موظف است پس از گذراندن دوره‌ای پنج ساله، معلومات و دانسته‌های خود را به‌روز کند و با فنون آموزشی جدید و مؤثر آشنا شود. گفتنی است، بالغ بر ۷۰ درصد معلمان مالزیایی در این دوره‌ها شرکت می‌کنند. با عنایت به اینکه امروزه ارتقای کارکنان از هر زمان پیچیده‌تر شده و به تکنیک‌های متفاوتی نیاز دارد و اهداف متفاوتی را شامل می‌شود، لذا برای ارتقای حرفه‌ای معلمان بر خورداری از برنامه توسعه حرفه‌ای پویا و نظام‌مند (به لحاظ جامع بودن، سازمان‌یافتگی و پاسخگویی) اهمیت و ضرورت دارد، چرا که مدارس دیگر

معلمان با بهره‌گیری از آموزش‌های حرفه‌ای و ارتقای سطح صلاحیت‌های دانشی خود، موفق شده‌اند دانش‌آموزانی تربیت کنند که با فراگرفتن دانش‌ها و مهارت‌های عملی، در دستیابی کشورشان به رشد اقتصادی سریع و پایدار مؤثر باشند

۲۰۰۸ بودجه پیشنهادی برای برنامه‌های ضمن خدمت معادل ۲۰۰ میلیون ریگر مالزی بوده است. همچنین، برای ترغیب معلمان به شرکت در دوره‌های آموزشی، امکانات ویژه‌ای نظیر اعطای مرخصی‌های تحصیلی برای ادامه تحصیل

تمام وقت یا نیم وقت آن‌ها، تخصیص مزایا و امکانات ویژه نظیر مسکن و... به منظور جذب معلمان کارآموده برای خدمت در مناطق روستایی^۷ در نظر گرفته شده است.

پی‌نوشت

1. IBM, intel
2. Continuous Professional Development

منابع

1. www.moe.gov.my
2. Rosnaini Mahmud & Mohd Arif Hj. Ismail (2010), Impact of Training and Experience in Using ICT On in-Service Teachers' Basic ICT Literacy, Malaysian Journal of Educational Technology, Volume 10, Number 2, December 2010
3. Banerjee, R.B (1982) In service primary school teacher education in other countries: Australia, Malaysia, Nepal, republic of Korea, ... Journal of Indian Education
4. Jamil, Hazri, Razak, Nordin Abd., Reena Raju & Abdul Rashid, Mohamed (2011) Teacher Professional Development in Malaysia: Issues and Challenges, Universiti Sains Malaysia, Malaysia

۵. فرهنگیان، محمد (۱۳۷۹). نگاهی به نوسازی تربیت معلم در مالزی، رشد آموزش معلم، مهر ۱۳۷۹، شماره ۱۵۱.

مداوم را در پی داشته است. بنابراین، این آموزش‌ها تنها به آموزش‌های حضوری خلاصه نمی‌شوند، بلکه به سبک‌های متفاوتی برگزار می‌گردند؛ مثل: کلاس‌های حضوری کوتاه‌مدت؛ کلاس‌های آموزشی تک موضوعه؛ مطالعات فردی معلمان در اوقات فراغت؛ دوره‌های مکتبه‌ای؛ آموزش از طریق رادیو و تلویزیون؛ آموزش از طریق رایانه و سی‌دی‌های آموزشی؛ آموزش از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای؛ آموزش از راه دور؛ دعوت از تیم‌های سخنرانی برای آموزش معلمان؛ نظام آموزش و خودارزیابی فردی؛ آموزش از طریق مراکز پیشرفته معلمان که به زیر ساخت‌های فاوا مجهز هستند؛ آموزش از طریق مراکز و منابع آموزشی در سطح ایالت‌ها برای ارتقا و به‌روزرسانی سطح دانش و مهارت فردی معلمان؛ دوره‌های آموزشی مدرسه‌محور.

وزارت آموزش و پرورش مالزی دوره‌های آموزش ضمن خدمت مدرسه‌محور را به منظور جهت‌دهی و به‌روز رسانی دانش و مهارت معلمان و افزایش شایستگی آن‌ها و با توجه به برنامه درسی جدید برگزار می‌کند. طول مدت این دوره‌ها چهار هفته است و اهدافی که دنبال می‌کنند، عبارت‌اند از: پیشرفت کیفی تدریس؛ شناسایی و معرفی معلمان موفق در این زمینه؛ ارائه مدل‌های برتر تدریس و آموزش برای سایر معلمان؛ معرفی مدارس برتر، استفاده از تجربه معلمان برجسته؛ گسترش افق پیشرفت در خدمات آموزشی؛ استفاده از دانش و مهارت معلمان بدون آنکه به ترک تدریس یا تغییر وظایف اجرایی خود مجبور شوند.

هر سال بخش قابل ملاحظه‌ای از بودجه دولتی آموزش و پرورش صرف انجام آموزش‌های ضمن خدمت می‌شود. برای مثال، در سال

اصلی چون علوم، ریاضیات، فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) و انگلیسی را در مدرسه تدریس می‌کنند.

○ برنامه‌های آموزشی ویژه معلمان مدارس ابتدایی و متوسطه با عنوان «برنامه ارتقای معلمان مالزیایی» در مقاطع فوق لیسانس و دکترا (۱۴ هفته‌ای) که در آن دروسی چون ریاضیات، علوم، زبان مالایایی، ادبیات مالزی، دروس اسلامی، زبان عربی، مهارت‌های زندگی، آموزش تخصصی، آموزش بهداشت، مدیریت مراکز، مهندسی، بازرگانی و حسابداری، اقتصاد خانواده، راهنمایی و مشاوره، فناوری اطلاعاتی، موسیقی، آموزش هنر، فناوری آموزش و زبان چینی آموزش داده می‌شود.

○ دوره دریافت گواهی تدریس در مدارس برای دانشجو معلمان (دوره‌های یکساله در دانشگاه‌ها)

○ دوره آموزشی ویژه معلمان زبان خارجه (اخیراً اداره آموزش معلمان برگزار می‌کند) دوره آموزش زبان فرانسه را نیز پیشنهاد داده است)

○ دوره‌های تخصصی مبتنی بر کاربرد فاوا در فرایند یاددهی-یادگیری و کلاس درس

○ دوره‌های آموزشی چهار هفته‌ای برای ارتقای شغلی- حرفه‌ای معلمان مدارس بومی و دورافتاده

○ دوره آموزشی خاص معلمان ابتدایی که برای معلمان دوره مقدماتی و تکمیلی دوره متوسطه برگزار می‌شود تا در صورت لزوم بتوانند در دوره تحصیلی ابتدایی نیز مشغول به تدریس شوند.

شیوه اجرا

در مالزی نوآوری‌هایی در آموزش معلمان و کادر آموزشی صورت گرفته است و این موضوع تغییر مفهوم آموزش ضمن خدمت معلمان به آموزش

معلمان ارائه‌دهندگان، مدیران یا هماهنگ‌کنندگان منابع یادگیری یا مشاوران آموزشی در کلاس درس هستند